

СЕКЦІЯ 5.
ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Білецький Віталій Володимирович
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

**МОРАЛЬНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ
ВІТЧИЗНЯНОГО СУСПІЛЬСТВА - ?**

Вплив на масову свідомість, іменованій класиками поняттям «маніпуляція» [1] призвів до регресії духовної сфери вітчизняної «людини маси» [2]. Їй стала притаманна некритичність, інфантильність і акцентуїзованість. Маса стала вразливою перед певними гаслами, символікою тощо. Шляхом багаторічної обробки була досягнута легка керованість нею для вкорінення країною-агресором схізмогенетичних, колабораціоністських і подібних дискурсів й здійснення відповідних делінквентих антидержавних дій.

Очевидно, запорукою майбутньої міцності українського соціуму є розвиток його *морально-інтелектуального* стану, що унеможливить некритичне сприйняття політичних зрадницьких позицій і відповідну поведінку на кшталт сумнозвісних «референдумів», рекрутингу у незаконні збройні формування.

Метою цієї роботи є аналіз векторів позитивного впливу на морально-інтелектуальний рівень населення України – бодай у «першому наближенні».

Зрозуміло, що деякі заходи можуть бути реалізовані лише після відновлення контролю над кордоном, припинення трансляції російської «геббельсівської пропаганди» [3], встановлення бодай мінімально дієвих державних систем правочинства, що гарантувало б відповідальність тих політиків чи мас-медійників, які дезінформують населення, артикують антидержавну риторіку – тобто продовжують маніпуляторний вплив.

Припинення дії такого впливу обов'язково призведе до своєрідного *абстинентного* стану, спричиненого позбавленням звичного для маси упередженого і (хоча б латентно) антиукраїнського інформаційного продукту. Цей стан буде відзначатися депресивно-апатичними, неврастенічними явищами емоційної сфери, крайніми формами нігілізму. Але, оскільки, змінена психіка має особливості пам'яті й оперативна її складова суттєво домінує над довготривалою, цим треба скористатися, *підмінивши* медіапродукт на проукраїнський. Некритичний індивід маси після зазначеної абстиненції буде його споживати і протягом тижнів, як зазначається дослідниками [1], переналадить шаблонізовану когнітивну сферу з українофобської на лояльну. Так відбудеться первинна політична реабілітація звичним каналом – ЗМІ.

Зрозуміло, тут повинні синхронно діяти й інші інститути – освіта, мистецтво, релігія, дозвілля тощо.

Теоретично в Україні вже давно б повинна впроваджуватися *комплексна Програма національної педагогіки*, налаштована на морально-інтелектуальну реабілітацію широких верств населення. Крім трансляції суто освітньої інформації, вона б огортала людину національно орієнтованими дискурсами і ув'язувала, виводячи на якісно новий рівень, впливи досі розпорошених національно-патріотичних спільнот з різних соціальних інститутів. Наприклад, в Україні давно існує скаутський рух, «зелений» туризм, десятки не підтримуваних державою груп аматорів, які власним коштом відновлюють сакральні місця, знімають патріотичні фільми, піднімають старовинні кораблі, проводять історіографічні, етнографічні, природознавчі розвідки, займаються народними ремеслами, приватно видають фундаментальні енциклопедичні праці з гірництва, української міфології, топонімії. Залучення громадянського суспільства до підтримуваної державою системи національного виховання, популяризація названих та багатьох інших різновидів діяльності серед індивідів маси вивела б частину з них з ефремівського інферно [4] та стану інфантильної телевізійної приставки і спрямувала б в бік вектору розвитку їх особистості.

Однак політикум досі не зацікавлений у комплексній підтримці національної науки, пропаганді інтелектуально насиченого життя, розвитку у громадян аргументованого почуття національної гордості. На це немає політичної волі. Складається враження, що політики воліють користуватися морочним станом морально-інтелектуального рівня населення, щоб керувати ним маніпулятивно.

Зрілі проєвропейські політики у реальності ХХІ ст. бачать і розуміють, що не маса, а саме Вільна Людина є головним стратегічним ресурсом – старанним виробником, патріотичним воїном, сумлінним татком, лікарем, мамою, вчителем, вченим. І справжні «Отці нації» завжди зосереджувалися на формуванні цього ресурсу. Вони, *не цураючись жорстких методів*, стабілізували соціуми через *суспільну мораль, систему освіти і справедливе правочинство*. Так вчиняли справжні реформатори: А. Лінкольн, Дж. Вашингтон, Шарль Де Голль, Лі Куан Ю, В. Черчилль. Вони розуміли, що порядок у державі, чи економічне «диво», чи перемога у війні – *наслідок*.

Треба займатися *не* наслідком, а генерувати *причину* – інтелектуально-моральний Людський Ресурс. Ремонт доріг, «зелена» енергетика, і красива форма поліцейських (що люблять ілюструвати сучасні очільники країни) будуть лише пересічними прикладами з сотень подібних. І пам'ять про дійсно видатного політичного діяча збережеться навіки.

Що зроблено «новою» владою у контексті комплексної моралізації та інтелектуалізації суспільства? Нічого значимого і нічого помітного. Чи часто ми чуємо мат, бачимо невихованість чи зоологічне дригання молоді, сміття на вулицях, групи, які тиняються у пошуках тваринних розваг? Чи має місце потужна пропаганда суспільної моралі, хоча б на рівні наочної агітації? Це риторичні питання, бо аномія і нігілізм – досі звичні модуси українського соціуму.

Національний інтелект – особливе питання, яким номінально повинен займатися Інститут освіти та науки. Погляд «зсередини» переконує, що так звана «реформа» призвела до *втрати* традиційних освітньо-просвітницьких стандартів і до свавілля у трансляції навчальних курсів студентам. Автономні виші сьогодні вихолощують або скасовують особистісно-орієнтовані дисципліни і під пафосною вівіскою національних університетів чи академій сьогодні можуть існувати своєрідні професійно-технічні училища з повною відсутністю гуманітарної складової освіти. Контролю за цією деградацією вищої освіти немає.

Не дивлячись на очевидну істину, що стати Людиною з автономною моральністю і розвиненим критичним мисленням *значно важливіше*, ніж просто учасником економічних стосунків, відновлення і посилення гуманітарної складової майбутнім натурознавцям, економістам, правознавцям, філологам тощо *не передбачається*. Галузі наук, які посилюють мисленнево-моральні компетентності – логіка, соціологія, етика, естетика, релігієзнавство *не є обов'язковими*. Якщо називати речі своїми іменами, то так звана «реформа» призвела до профанації впливу на особистість і до деградації спеціаліста чи магістра лише до *вузького ремісника*. Її дух аж зовсім не проєвропейський, бо у Європі філософські курси не притісняються і діяльність різновекторних факультетів має потужне *історично сформоване осереддя* – своєрідну *вісь* всієї вищої освіти – *факультет філософії*. На Донбасі чи у Криму таких факультетів практично не було. Тому «маємо те, що маємо».

Взагалі, національний вуз, який не має смислотворчого філософського факультету взагалі є *кумедним нонсенсом*, організаційним непорозумінням, а чиновників, які припустили такий, по суті, національний сором, а не реформу треба вважати саботажниками інтелектуально-морального розвитку нації.

Нігілістично налаштовані вчителі шкіл, що працюють за копійки і втрачають ентузіазм, непотрібні у автономних і свавільних вишах викладачі етики, соціології, філософії, логіки зі ступенями гуманітаріїв, сотні тисяч студентів і школярів, яких не навчають бути Людиною, а лише мінімуму якогось ремесла – результати «реформи».

Ми можемо лише спостерігати, який стрімкий розвиток економіки показали Японія, Сінгапур, Ізраїль, Південна Корея, Китай, країни Балтії. Там, попри проблеми у економіці, які доволі скоро втрачають гостроту, постійно формується головний ресурс – дисциплінована розумна працююча і патріотична Людина. Там молодь не займається плагіатом чи веселими байдиками, а наполегливо і зацікавлено *вчиться* – читає, пише *власні* праці, мислить, робить винаходи – «будує себе». В цих та інших країнах *дійсно* є освіта і наука, а не лише «Закони *про*». Там відбулися *справжні* реформи і при збереженні й розвиткові інтелектуально-моралізуючого потенціалу філософських курсів, освіта стала *ускладнюватися під контролем держави*, а не спрощуватися. Цей вектор демонструє навіть Беларусь і РФ зараз туди не лізе зі своїм молохом *рах russica*.

Просто головна зброя гібридної війни – маніпуляція, задалегідь *безсила проти інтелектуальної нації*. Націю треба енергійно виховувати. Її треба інтенсивно вчити. Особливо, якщо вона від цього відвикла – розлінилася.

Тепер про інший регламентаційний інститут, нормальне функціонування якого створювало б потужну профілактику моральному зубожінню – релігію.

Релігійні організації в Україні тривало перебували у стані дисфункції – симбіотично пов'язаними з клептократичною олігархічною клановою політикою. Це особливо стосується православної церкви з патріархатом у Москві. Можна констатувати, що у багатьох спільнотах тематика миролюбства, прощення, смирення, сакрального і духовності були *підмінені* синкретичними дискурсами кумиропоклонства особі московського патріарха, президентів РФ і національної переваги росіян.

Така псевдорелігійна діяльність повинна припинитися, оскільки ряд її діячів перетворилися на своєрідних популярних акторів, які, наряджаючись у спеціальний одяг, виступають перед глядачами на замовлення конкретних політичних сил. Тому вірянам повинно стати відомо скільки статків знаходиться на *приватних* рахунках людей, які себе позиціонують богослужителями. Це розкриє очі наївним людям і убезпечить їх від впливу аферистів. Зрозуміло, що контролюючі системи України повинні постійно і компетентно унеможлиблювати антидержавну пропаганду квазі- чи псевдорелігійними персонами будь-якої церковної ідентифікації. Навпаки, традиційні і недогматичні культу гілок аврамічних релігій, особистісно орієнтовані концепти Сходу, будь-які конструктивні гуманістичні вчення (після їх експертизи), які орієнтують людину на розвиток внутрішньої і суспільної моральності, тілесного і психічного здоров'я, є корисними, але їх зрощення з Державою і Правом – неприпустиме.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що саме виведення зі стану дисфункції соціальних інститутів Освіти, Суспільної моралі, Громадянського суспільства, Права, Релігії, Політики є запорукою створення профілактичних умов, які сприятимуть культивуванню не слабкої духом «людини маси», а захищеної від маніпулятивного впливу Особистості.

Контртези стосовно цього є априорі хибними – і часу потрібно на розробку Програми морального розвитку треба не багато, і кошторис цих заходів буде незрівнянно меншим за ті мільярди, які задекларували наші недоторканні народні обранці, і економічний розвиток ніяк не постраждає. Навпаки, він «дивним» чином прискориться.

Отже, вплив на масову свідомість з очевидною метою маніпулювати масою продовжує мати місце. Ґрунт його успішності створили як загальноцивілізаційні процеси перетворення націй на натовпи ортегіанської «людей маси», так і антидержавна деструктивна діяльність політичних агентів РФ і ряду вітчизняних політиків. Остання сьогодні продовжується небажанням чинити визвольний мілітарний вплив, а також відсутністю справжніх реформ у Освіті, Праві, ЗМІ, політиці або імітація їх замаскованим саботажем. Це сприяє подальшій аномізації, нігілізації, деградації інтелекту та суспільної моралі в Україні.

Ефективна швидка протидія цій пропаганді можлива, але в українського політикуму в цілому наразі немає волі ані на очищення нашої країни від загарбників та їх посіпак, ані на розробку і оперативне впровадження Програми опору маніпулятивного впливу.

Очевидно, і, так звані, «нові» українські владні клани мають на меті утримання інтелекту нації у дрімотному стані оруелівського *animal farm* [5] щоб і надалі, відгородившись бар'єром недоторканності, *використовувати* власних громадян з метою збагачення, плекання власного гедонізму й марнославства.

Література

1. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием / С. Кара-Мурза. – Москва: Эксмо, 2005. – 832 с.
2. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс / Хосе Ортега-и-Гасет. – Москва: ООО Издательство АСТ, 2002. – 503 с.
3. Аналіз запозичень геббельсівської пропаганди у сучасних російських ЗМІ. <https://www.youtube.com/watch?v=kcRBsrUF-UQ>
4. Ефремов, Иван. Час быка / И. Ефремов. – Москва: Эксмо, 2009. – 784 с.
5. Оруэлл Дж. 1984. Скотный Двор / Джордж Оруэлл. – Москва: Хранитель, Neoclassic, АСТ, 2011. – 352 с.

Білогур Влада Євгенівна

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри теорії
і методики фізичного виховання
та спортивних дисциплін
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

СПОРТ ЯК СУБСТАНЦІЯ ЛЮДСЬКОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Спорт як субстанція людської життєдіяльності направлений на посилення тілесності і духовності свого «Я», яке намагається вийти за свої межі, розширяє горизонти свого буття, фізичні і творчі можливості своєї буттєвості. Спорт – це відображення у внутрішньому духовному світі всього багатоманіття природи, краси, гідності, самоцінних, смислових засобів життєдіяльності людини, всього того, що зветься вселюдськими цінностями; це вимоги, звернені до волі; цілі, які стоять перед людиною; значущість тих чи інших факторів буття для особистості; ідеали, норми, які задовольняють потреби; почуття, що вказують на особисте самозростання особистості [1]. Спортивні цінності виконують роль аксіологічного ґрунту вибору потреб, інтересів, переживань, цілей, планів, способів реалізації, наслідків діяльності. Спортивні цінності відображають внутрішній стан буття людини, вони є формою існування людини як істоти,